

הכסף שעשוי לחכות למי שעובד בשתי עבודות במקביל או מקבל פנסיה מוקדמת

שכירים זכאים להטבת מס על הפרשות פנסיוניות, אבל הם יקבלו אותה אוטומטית רק בעבודה שהם מגדירים כעיקרית ■ עובד בעל עבודה נוספת או שמקבל פנסיה מוקדמת ועובד — יכול להפסיד חלק או אפילו את כל ההטבה, וגם תיאום מס לא יעזור ■ מה צריך לעשות?

ג'ניה וולנסקי ואפרת נוימן 24 באוגוסט 2023

מערכת המיסוי בישראל מורכבת, ופעמים רבות הציבור צריך להתעסק בלא מעט ביורוקרטיה בשביל לקבל את הזכויות שמגיעות לו. כך למשל מי שעובד בשתי עבודות צריך לעשות תיאום מס ועשוי לחשוב שרשות המסים כבר משקללת במסגרת התיאום את כל ענייני המיסוי הרלוונטיים — אבל זה לא כך.

המדינה נותנת הטבה במס שמאפשרת לעובד לקבל זיכוי במס על הסכומים שהוא מפקיד בתכניות החיסכון לפנסיה. 35% מתוך הסכומים ששילם העובד משכרו לפנסיה — קרן פנסיה, קופת גמל או ביטוח מנהלים — יופחתו מהמס שהוא משלם. הזיכוי מוגבל עד כ-2,800 שקל בשנה.

מי שעובד במקום עבודה אחד, מקבל את ההטבה באופן אוטומטי. אך מי שעובד בשני מקומות במקביל או מקבל פנסיה מוקדמת (למשל, פורשי צה"ל) ועובד במקביל, יקבל את ההטבה רק עבור מקום העבודה שמוגדר עיקרי. אם הוא לא מגיע בעבודה העיקרית לזיכוי המקסימלי, הוא לא ממצה את זכויותיו. יש מקרים שבהם הוא יאבד את מלוא ההטבה אם הוא לא יבקש החזר מס.

לדוגמה, מישהי שעובדת באקדמיה כעוזרת הוראה בשני מוסדות לימוד, ומשתכרת בכל מקום 5,000 שקל. היא מפרישה בכל עבודה לפנסיה 6% מהשכר, כלומר 300 שקל לחודש ו-3,600 שקל לשנה. הזיכוי על החיסכון הפנסיוני יתקבל רק עבור העבודה שהוגדרה כעיקרית — המס יופחת ב-105 שקל בחודש (35% מ-300 שקל) ו-1,260 שקל בשנה.

בכך היא מפסידה זיכוי של 1,260 שקל במס מהעבודה הנוספת. בשביל מיצוי זכויות וכל עוד היא לא מגישה דו"ח שנתי למס הכנסה (שכירים לרוב אינם מחויבים בכך),

היא תצטרך לבקש החזר מס.

לפי נתונים שהוצגו במחקר של ד"ר שרית מנחם־כרמי, פרופ' אביה ספיבק ומרק רוזנברג מאוניברסיטת בן־גוריון בנגב והמוסד לביטוח לאומי — שבוחן שיעורי כיסוי פנסיוני בקרב שכירים (המחקר יפורסם בקרוב) — 8.1% ממשורות השכיר במשק (281 אלף) הן משרות שניות.

יש מקרים שבהם הטבת החיסכון הפנסיוני כבר מנוצלת במלואה במסגרת העבודה העיקרית. אם זה לא כך, גם תיאום מס לא יסייע — שכן רשות המסים לא משקללת בשלב תיאום המס את ההטבה על חיסכון פנסיוני.

"נטל גדול על הרשות"

תביעה ייצוגית שהסתיימה באחרונה, ניסתה לאתגר את המצב הקיים ולחייב את רשות המסים לאפשר גם למי שאינו המעסיק העיקרי להתחשב בזיכוי.

התובעת הייצוגית היא פורשת צה"ל שהחלה לעבוד לאחר פרישתה, בזמן שהיא מקבלת קצבה של פנסיה מוקדמת, שאותה הגדירה במסגרת תיאום המס שביצעה כעבודתה העיקרית. בדיעבד התברר לה כי היא לא קיבלה את הטבת המס על ההפרשות הפנסיוניות ממקום העבודה החדש. היא הפסידה את מלוא ההטבה שכן מהקצבה אין הפרשות לפנסיה.

התביעה הייצוגית הוגשה נגד רשות המסים ב-2020 לבית המשפט המחוזי בתל אביב על ידי עורכי הדין רון דרור ואופיר מנצ'ל ממשרד דרור מנצ'ל וינשטיין ועם עו"ד איריס שמואלי. נכתב בה, כי אף שבמקרים כמו זה של התובעת, רשות המסים יודעת כי העובד זכאי להטבת מס — היא לא מבצעת את ההחזר ביוזמתה ואף לא מודיעה על כך לעובד.

רשות המסים טענה כי היא פועלת לפי התקנות וההנחיות. יש לעובדים אפשרות לקבל את הזיכוי באמצעות שינוי הגדרת המעסיק הראשי (לקבוע שהקצבה תהיה העבודה המשנית), ואפשר לבקש החזר מס. בנוסף, היא טענה כי אם תידרש במסגרת תיאומי מס להתחשב גם בזיכויים וניכויים אצל המעסיקים השונים, זה יהיה נטל גדול שיאריך את הטיפול בבקשות לתיאומים, ויעורר קשיים וטעויות.

עוד לפני הגשת התביעה, בעקבות הפניות של התובעת לרשות המסים, נוספה ב-2018 לאישור תיאום המס הנחיה למעסיק, שלפיה "יש להודיע לעובד כי

באפשרותו להגיש דו"ח שנתי לפקיד השומה לשם מיצוי הטבות המס בגין הפקדותיו לקופות גמל". עורכי הדין, שהגישו את התביעה הייצוגית, סברו כי זה לא מספיק.

לאחר הגשת התביעה ובעקבות צעדים נוספים שנקטה הרשות, בין היתר על רקע "המעטפות הירוקות" ששלחה הרשות בשנה האחרונה למאות אלפי אזרחים, מכתבים שבהם היא מעדכנת אותם על כך שייתכן והם זכאים להחזר מס – הגיעו הצדדים להסכמות. בעקבות זאת, התובעים ביקשו לסלק את התביעה.

לפי ההסכמות בתיק, במסגרת אישור על תיאום מס, תופיע במערכת המקוונת הודעה שלפיה לצורך מיצוי ההטבות הפנסיונית יש להגיש בקשה להחזר מס. העובדים ברשות גם יונחו להסביר על כך בבקשות לתיאום מס שיוגשו באופן ידני. בנוסף, בחוברת שמוציאה רשות המסים בכל שנה לציבור יתווסף הסבר: "במקרה וערכת בשנת המס תיאום מס בשל עבודה במספר מקומות עבודה, או בשל קבלת קצבה ומשכורת, מיצוי מלוא הזיכוי בגין הפקדות לקופות גמל יהיה במסגרת הגשת דו"ח שנתי". עוד נכתב כי ככלל, מוצע למבקש תיאום המס המקבל קצבה וגם משכורת, לקבוע את המשכורת כהכנסה העיקרית לשם מיצוי מיטבי של הזיכויים.

לא כולם יגישו דו"ח

עו"ד מנצ'ל אומר כי גם אם התביעה לא הביאה לכך שמס ההכנסה ישלח צ'קים לזכאים כפי שהיה רצוי, לפחות העניין קיבל ביטוי בולט בהליך תיאום המס.

עם זאת, הוא מזכיר כי יש עדיין שכירים רבים שלא ממצים את זכויותיהם. "יש כאלה שמפחדים מההתעסקות עם מס הכנסה וחוששים שאם יגישו דו"ח, הם יימצאו חייבים במס. כשהסכומים קטנים, גם קטן הסיכוי שתוגש בקשת החזר. יש גם התיישנות של שש שנים". כלומר, עד סוף 2023 אפשר להגיש בקשות להחזרים עבור 2017.

רו"ח יוסי סרנגה, שכתב את חוות הדעת שהוגשה במסגרת התביעה, אומר כי בכל מקרה הוא ממליץ לעובדים לבדוק זכאות להחזר מס כשהם מקבלים מהמעסיק את טופס 106 שמתקבל סביב חודש מרץ. אפשר לעשות את הבדיקה דרך הסימולטור באתר רשות המסים.

לדברי סרנגה, אם התובעת הייצוגית הייתה רושמת כמקום עבודה עיקרי את עבודתה האזרחית, היא הייתה מקבלת את הטבת המס על הפרשה לפנסיה, אבל מפסידה הטבת מס אחרת. "תשלומי ביטוח לאומי מהפנסיה מוכרים כהוצאה למס הכנסה, וזה

מפחית את תשלומי המס על הפנסיה. אם צה"ל היה המעסיק המשני, היא לא הייתה מקבלת את ההטבה הזאת".

כעת התובעת הייצוגית נדרשת לבקש החזר מס כדי לקבל את ההטבה שבחוק. זוהי בקשה שאפשר להגיש באופן מקוון, ויש הסברים באתר הרשות, אבל עדיין זה כאב ראש ביורוקרטי – ואנשים יחשבו פעמיים אם להגיש, במיוחד אם ההחזר אינו גדול. חשוב לדעת שלסכום ההחזר יתווספו הפרשי הצמדה וריבית. להחזרים ביחס ל-2017 מתווספים נכון להיום עוד כ-35% הפרשי הצמדה וריבית.

לדברי סרנגה, בין הנפגעים מהמצב נמצאים גם סטודנטים שעובדים בכמה עבודות חלקיות במקביל. "אם לוקחים בחשבון כמה שנים אחורה, זה יוצא לא מעט כסף". אם הרשות הייתה מאפשרת לקבל את הזיכוי גם בעבודה שנייה, זה יכול היה לסייע בזמן אמת לסטודנט שמדלג בין עבודות.

מרשות המסים נמסר: "הרשות פועלת בהתאם לדין הקיים, שלפיו רק המעסיק שהעובד מגדיר כמעסיק עיקרי יכול להתחשב בניכויים ובזיכויים בגין הפקדות לביטוח חיים או לקופת גמל לקצבה, בבואו לנכות מס במקור משכר העובד. במהלך השנה השוטפת אין לרשות המידע הנדרש כדי לאפשר למעסיקים משניים להתחשב בניכויים ובזיכויים, כך שלא תתקבל כפל הטבה. עובדים שחושבים שלא מיצו את הניכויים והזיכויים שהם זכאים להם בתום שנת המס, יכולים להגיש בקשה להחזר מס".

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

 מסים קריירה משפט פנסיה